

Solidariteit en individualisering hand in hand

In heel Europa zien we dezelfde fascinerende trend: steeds meer ouder wordende mensen. Tegelijkertijd manifesteren zich andere ontwikkelingen die op termijn mogelijk explosieve gevolgen kunnen hebben. Denk aan de toename van geestelijke en lichamelijke gezondheid van veel ouderen, hun sterke emancipatie en een forse toename van de koopkracht dankzij betere pensioenregelingen. We groeien naar een samenleving toe waarin heel veel gezonde, mondige, kritische en koopkrachtige ouderen een zwaar stempel op de inrichting zullen drukken. Ik beperk me hier tot de oudedagsvoorziening.

De AOW-uitkering is bikkelaar. Iedereen vanaf 65 jaar krijgt AOW, ongeacht arbeidsverleden of premiebetaling. De omslagfinanciering maakt de AOW echter kwetsbaar voor de gevolgen van de vergrijzing. Dit kan (deels) worden opgevangen door een geleidelijk grotere inzet van algemene middelen (via de rijksbegroting, het AOW-fonds). Krijgen we de financiering van de AOW op langere termijn niet goed rond, dan moet aan verdergaande maatregelen worden gedacht. Een verhoging van de AOW-leeftijd moet in dat kader niet op voorhand worden uitgesloten. Een dergelijke verandering moet wel op tijd worden ingezet, bijvoorbeeld vanaf 2005 een verhoging van de leeftijd met één maand per jaar (in 2017 66 jaar en in 2029 67 jaar). Deze wijziging heeft een hoge politieke gevoeligheid. Toch zou ik ervoor willen pleiten daarover niet te dogmatisch te denken maar vooral rationeel te mikken op wat praktisch haalbaar is.

Pensioenen

De pensioenvoorzieningen komen in Nederland tot stand in het kader van het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen sociale partners. Dat betekent decentraal overleg met gedifferentieerde uitkomsten. Centrale nor-

mering verdraagt zich per definitie niet met dit model. Sterker nog, dat kan in de toekomst zeer bedreigend zijn voor onze goede pensioenvoorzieningen. Dankzij een stimulerende overheid (fiscale wetgeving) en een pensioenwetgeving die ruimte geeft (de Pensioen- en Spaarfondsen Wet) zijn sociale partners in staat geweest hun verantwoordelijkheid waar te maken. De collectieve pensioenregelingen hebben een hoge graad van solidariteit, die onder meer tot uitdrukking komt in de doorsnee premie, maar zijn tegelijkertijd in een modern jasje gegoten, met ruime mogelijkheden voor flexibilisering, eigen keuzes en maatwerk. In de derde pijler kunnen individuen, deels fiscaal gefacilieerd, op de vrije markt extra pensioenvoorzieningen opbouwen, bijvoorbeeld in de lijfrentesfeer. Bij deze sterk geïndividualiseerde derde pijler is solidariteit niet echt aan de orde. En dat is prima, want daaraan is voldoende aandacht gegeven in de eerste en tweede pijler. Voor maatwerk zijn deze derdepijler-voorzieningen in toenemende mate van belang.

Behoud het goede

Dankzij het driepijlersysteem kunnen mensen als het om hun pensioenvooruitzichten gaat veel beter oud worden in Nederland dan in welk ander EU-land ook. Ik zeg dat met trots, maar ook met de intentie dat dit iets is om zuinig op te zijn. Er is heel veel goeds opgebouwd, mede dankzij een wetgever die ruimte geeft, en niet neemt. Verhoogde waakzaamheid is echter geboden, want er dreigt gevaar (hoge

inflatie, verregaande regelgeving).

Dankzij het driepijlersysteem hebben wij in Nederland een pensioenstelsel dat in zichzelf evenwichtig en stabiel is. Door de combinatie van omslagfinanciering en kapitaaldekking is er spreiding van de risico's van vergrijzing en inflatie. Door het driepijlersysteem is ook de solidariteit goed georganiseerd. De opdracht bij dit alles is: behoudt het goede. Dat mensen oud worden en zo lang mogelijk over een goede tot redelijke gezondheid mogen beschikken is prachtig maar niet genoeg. Naast een breder gevoel van geestelijk en sociaal welzijn is het ook van belang dat mensen na hun pensionering een behoorlijke levensstandaard kunnen handhaven. En met dat doel willen wij ook vanuit de werkgeversorganisatie VNO-NCW blijven werken aan de pensioendoelstelling waarvan de kern is: een moderne en betaalbare regeling voor iedereen, waarbij solidariteit en individualisering elkaar niet uitsluiten, maar elkaar juist versterken. ♦

Drs. G. Verheij is secretaris Pensioenbeleid Vereniging VNO-NCW en werkgeversvoorzitter Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid